

Z tohoto hlediska bude pro implementaci standardu velmi důležitá obvyklá praxe, která bude vznikat postupně a bude poskytovat obvyklé návody a postupy při uplatňování standardu a také při auditu účetních závěrek sestavených v souladu s ním.

- Přechod na nový standard je významným zásahem do účetního výkaznictví prakticky všech účetních jednotek používajících IFRS a může ovlivnit zásadně výši vykazovaných výsledků hospodaření. Z tohoto pohledu se jedná fakticky o diskontinuitu vykazování výnosů, které jsou jednou z hlavních veličin sledovaných analyticky na kapitálovém trhu (často důležitější než výsledky hospodaření). Proto bude velmi důležitý způsob, jakým bude nový standard implementován, aby byla zabezpečena srovnatelnost běžného a minulých období a rovněž srovnatelnost mezi jednotlivými účetními jednotkami za stejné období. S ohledem na tyto skutečnosti předpokládá návrh standardu, že:
 - nebude možno standard aplikovat libovolně před datem jeho účinnosti, ale jednotně k jedinému datu stanovenému standardem;
 - standard bude vyžadovat retrospektivní uplatnění nových kritérií na srovnatelná minulá období;
 - datum účinnosti nového standardu bude stanoveno s dostatečným předstihem, aby se účetní jednotky byly schopny připravit ještě po dobu účinnosti starého standardu na přepočítání srovnatelných dat na požadavky nového standardu a tím se zabezpečily kvalitní údaje za srovnatelné minulé období.

Obrázek 1: Harmonogram schvalování a implementace nového standardu

Zdroj: IASB (www.iasb.org)

V této souvislosti nelze nepoznamenat, že české účetní předpisy explicitně neobsahují definici výnosu, nestanoví požadavky na uznání výnosu a na jejich oceňování. (Ne)vykázání výnosu v účetnictví je pak pod silným daňovým hlediskem zákona o daních z příjmu. Paradoxně se objevují situace, kdy praxe daňových kontrol je v rozhodování o tom, zda nastal výnos (a tím daňový příjem) blíže ekonomické podstatě definice výnosu (například podle IFRS), než je tomu v případě českých účetních předpisů, které upřednostňují (mlčky) právní formu transakcí. Velmi ilustrativní je v tomto ohledu rozsudek nejvyššího správního soudu (viz [6]) ve sporu poplatníka s finančním úřadem v Ústí nad Orlicí, jehož podstatou je to, zda nastal v účetnictví (a tedy i pro daň z příjmu) výnos, pokud dodavatel „prodal“ na základě smlouvy o dílo laminovací stroj, ale převod vlastnictví tohoto zařízení bylo smluvně odloženo, protože bylo vázáno na splnění některých smluvních podmínek. Poplatník

nezaúčtoval výnos s odůvodněním, že je stále vlastník, ale soud rozhodl, že výnos ekonomicky nastal a právní stav nemůže tuto ekonomickou skutečnost maskovat.

Závěrem je nutno konstatovat, že by bylo vhodné, aby účetní jednotky, kterých se použití IFRS týká v předstihu sledovaly postup při schvalování finální verze standardu a připravovaly své informační systémy na přechod na nový standard. Zároveň je otevřenou otázkou zda a jak na nový standard reagovat v české účetní legislativě, aby nedocházelo k neopodstatněným rozdílům ve výši výnosů vykazovaných podle IFRS a podle ČÚS a případně i ke sporům obdobným jako ve výše zmiňovaném judikátu.

Abstrakt

Příspěvek se zabývá obsahem návrhu IASB na nový standard „Výnosy ze smluv se zákazníky“. Řešeny jsou širší souvislosti vzniku standardu jako součásti společného projektu IASB a FASB „Uznávání výnosů“. Závěry příspěvku se zaměřují na možné důsledky implementace standardu a na souvislosti návrhu standardu s českou účetní legislativou pro oblast uznávání a oceňování výnosů.

Klíčová slova: IFRS, Mezinárodní standardy účetního výkaznictví, uznávání výnosů

Summary

The paper deals with the content of the exposure draft for a new IASB standard "Revenues from Contracts with Customers." Addressing the broader context of standards as part of a joint project of the IASB and the FASB "Revenue Recognition". Conclusions of the paper focuses on possible implications of future standard implementation and on context of proposed standards to the the Czech accounting legislation in field of revenue recognition an measurement.

Key words: IFRS International Financial reporting Standards, revenue recognition

JEL klasifikace: M41

Použitá literatura

- [1] IASB: *Preliminary Views on Revenue Recognition in Contracts with Customers*. Discussion Paper. International Accounting Standards Committee Foundation. London 2008. ISBN: 978-1-905590-95-7.
- [2] FASB: *Preliminary Views on Revenue Recognition in Contracts with Customers*. Financial Accounting Standards Board. Norwalk 2009.
- [3] IASB: *Revenue from Contracts with Customers*. Exposure Draft ED/2010/6. International Accounting Standards Committee Foundation. London 2010. ISBN: 978-1-907026-77-5.
- [4] IASB: *Revenue from Contracts with Customers*. Basis for Conclusions on Exposure Draft ED/2010/6. International Accounting Standards Committee Foundation. London 2010. ISBN: 978-1-907026-78-2.

- [5] IASB: *Work Plan - Projected Timetable as of 2 July 2010*. Web IASCF na adrese: <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/IASB+Work+Plan.htm>
- [6] Judikát Nejvyššího správního soudu číslo: 1 Afs 111/2009 – 97 z 21. dubna 2010.

Kontakt

Ladislav Mejzlík, doc. Ing., Ph.D., vedoucí katedry finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3 - Žižkov, LMejzlik@vse.cz

ANALÝZA SLOVENSKÉHO POISŤOVNÍCTVA V OBDOBÍ KRÍZY

Analysis of the slovak insurance during the crisis

Jitka Meluchová, Naděžda Fuksová

Úvod

Cieľom príspevku je skúmať dopady globálnej recesie na súčasný vývoj slovenského poisťovníctva a analyzovať faktory, ktoré majú vplyv na ekonomické výsledky poisťovní ako aj riziká ovplyvňujúce uzatváranie nových poistení. Analýza bola vykonaná za obdobie rokov 2008 a 2009.

Analýza poistného trhu v roku 2008

Prehlbujúca sa finančná kríza a začínajúca hospodárska kríza boli významné faktory, ktoré v roku 2008 formovali vývoj a stav na slovenskom poistnom trhu. Jedným z dôvodov rozšírenia finančnej krízy na slovenský poistný trh je globalizácia finančných trhov, ktorá okrem nesporných výhod nesie aj riziko, že regionálne finančné krízy sa rozšíria z jednej krajiny ďalej a rýchlo svojimi dôsledkami ovplyvnia celosvetové financie. To má za následok zvýšenie nestability finančných trhov a následne aj zvýšenie rizík investícií na poistnom trhu. Dopad svetovej finančnej krízy na slovenský finančný trh bol v porovnaní s rozvinutými krajinami relatívne mierny. Neistota a pokles dôvery na finančných trhoch spôsobili celkové zníženie cien investovaných aktív. Výraznejšie sa vplyv krízy prejavil v oblasti kolektívneho investovania a dôchodkového sporenia, kde došlo k zníženiu výnosnosti tých produktov, ktoré investovali finančné prostriedky na globálnych akciových a dlhopisových trhoch. Vystavenie rizikám v dôchodkovom sporení sa odlišovalo podľa charakteru fondu. Konzervatívne fondy boli vystavené prevažne úrokovému riziku, ktoré medzročne vzrástlo, avšak vyvážené a rastové fondy zaznamenali znižovanie podielu akcií a podielových listov na čistej hodnote aktív. Akciové riziko vzrástlo z dôvodu nárastu volatility⁷⁵ na akciových trhoch. Ostatných oblastí finančného sektora sa finančná kríza dotkla miernejšie a prejavila sa znížením objemu investovaných aktív a poklesom ich očakávanej ziskovosti. V rámci poisťovníctva došlo (oproti roku 2007) k zníženiu celkového zisku vykázaného poisťovňami a to takmer o polovicu (dosiahol výšku 108 mil. EUR). K poklesu ziskovosti prispeli najmä tieto faktory:

- a) nižšia výnosnosť z investícií do finančných nástrojov,
- b) nižší technický výsledok z neživotného poistenia,
- c) zvýšený odkup zmlúv životného poistenia.

Rentabilita vlastného imania klesla z 18,8 % (v roku 2007) na 9,1 %. Naďalej pokračoval trend v rastu životného poistenia v porovnaní s neživotným, čo prvýkrát práve v roku 2008, znamenalo zmenu pomeru technického poistného⁷⁶ v prospech životného poistenia.

⁷⁵ **Volatilita** meria kolísavosť okolo priemernej výkonnosti za určité obdobie. Počíta sa pomocou smerodajnej odchýlky. Predstavuje mieru rizika – čím väčšia je volatilita finančného nástroja, tým väčšie je riziko straty. Analýzou rizika a volatility je možné určiť mantinely, v ktorých sa bude ďalšie zhodnocovane finančného nástroja s určitou pravdepodobnosťou pohybovať.

⁷⁶ Do roku 2005 bolo „predpísané brutto poistné“ hlavným ukazovateľom analýzy poistného trhu. Prechod na vykazovanie podľa IFRS priniesol iný metodiku členenia zmlúv podľa IFRS 4. Aby bolo možné aj naďalej porovnávať vývoj na poistnom trhu zaviedla NBS termín „**technické poistné**“. Tento definovala ako cenu, ktorá bola dojednaná v jednotlivých poistných zmluvách bez ohľadu na spôsob ich finančného vykazovania.